

É1

A szürke normaszöveg szerint: É1 jelű építész vezető-tervezői fokozathoz tartozó tevékenységi kör. Feladata: a) építmények teljes körű építészeti tervezése; b) beépítési tervek készítése. Tényleg csak ennyi volna? Vagy lényegesen több? Az arche kifejezés eredetét jelent, amelyből az architectus, azaz Mester, értelmi szerző kifejezés is származik. Frans Jeursen teológus szerint a megszentelt építészet kiváltója és összetartó ereje minden társadalmi összetartó erőnek, erkölcsi egységnek, polgári harmóniának. És tényleg. Nem is gondolunk bele, de minden cselekedetünket, gondolatunkat alapjaiban határozta és határozza meg az épített környezet. Valaha a templom, a szakrális tér jelölte meg mindennapjainkat, míg a reneszánsz óta inkább a közösségi terek, amelyek egy közösség emlékhelyei is, és amelyek a közösség közös emlékezetének, élményeinek gyújtópontja is.

Civilizáció, azaz „a város útjai”. Hogy civilizációnk milyen lesz, miként változik a közös felelősségünk, annak mintáit az építészek mutatják be nekünk. Mi választhatunk közülük. A hely szelleme mindenhol leképeződik. New York felhőkarcolói között tisztában vagyunk a gazdasági pezsgés eredményeivel, annak természetével, mégis idegennek érezzük magunkat ebben a közegben csakúgy, mint Párizsban, a La Défense negyedben, amelyet napközben csodálunk, de este kiürül, és mindenki menekül onnan a gépfegyveres katonák által biztosított metróállomásokon keresztül a belvárosba. Itt tán épp az építészet ölte ki az élhétőséget. De az is lehet, hogy csak negatív példát akartak láttatni velünk. De hová is menekül Párizsban az embertömeg este? A belvárosba, a mesélő belvárosba, amelyet a venustas fogalma, a báj, a kellem, az arány hármasa határoz meg. „A városnak állandóan mesélni kell az utcán járóknak. Az epikát bele kell vinni az építészetbe és a várostervezésbe. Értik, kérem?” – mondta tanítványainak Weichinger Károly évtizedeken keresztül a katedrálról. A tanítványok többsége pedig meg akarta fogadni az

intelmet. Vadász Bence és Miltényi Miklós barátaim már hetedik közös „verses-képes” kötetükkel jelentkeznek. A kitűnő építészek ezúttal *É1* című albumukkal állítanak szubjektív válogatással emléket Mestereiknek, akikhez részben személyes vagy családi kötelékek kötik őket, részben munkásságuk húzza szívükhöz közelebb személyüket. A válogatás egyúttal személyes ars poeticájuk is az építészetről, valóságról. A nagy elődök munkássága – bár a világról minden bizonytalán különféleképpen gondolkodtak – egy ívre húzható fel.

„A történelem tanúsága szerint az igaz embernek, de mindenekelőtt az igaz művésznek (írónak, építő-, képző- és zeneművésznek) mindenütt a világon, minden időben és minden körülmények között a Sors által rendeltetett kötelezettsége (volt, van és lesz), hogy a maga népének és szülőhazájának sorsát vállalja [...] megbecsült hagyományaik szellemében, hűségesen szolgálj” – írta Kós Károly nem sokkal a halála előtt. Valamennyi Mester ezt vallotta. A városmajori templom megálmodójától, a „szelíd, járatlan magyar utat” követő Árkay Aladártól kezdve az általam is barátnak vallott – tragikusan fiatalon meghalt Basa Péteren át – akinek egész személyisége sugározta a közösség iránti mély szeretetet, a pasaréti templom és környezetének megépítőjéig, Rimanóczy Gyuláig, aki valódi szakrális, de egyszerre progresszív közösségi teret is teremtett. Azt mondtuk, hogy az építészet epika is. Azaz elbeszélő mód, amely a cselekményre koncentrálnak. De, mint látjuk, egyben líra is, amely az érzelmeket közvetíti, és dráma is, ahogy a két szerző vers-kép formájában, párbeszéd formában reagál, emlékezik a mesterekre. A kötet a szerzőknek, ahogy a korábbi kötetek is, könnyű tollal megírt és könnyű ecsettel felfestett kirándulás a társművészetekhez, amelyből azonban sugárzik a szeretet és az alázat a hivatás és az elődök iránt, akik megmutatták az utat az archétól a venustasig, az eredettől az arányig.

Farkasdy Zoltán
1923

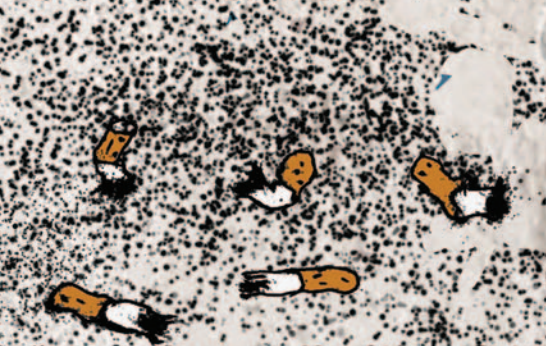
1986

A Farkasdy Zoltán
az Farkasdy „Dódi”,
egy időtlen korban időtlen tanár.

Betonból épít,
téglából épít,
házikóit várja a Budai Vár,

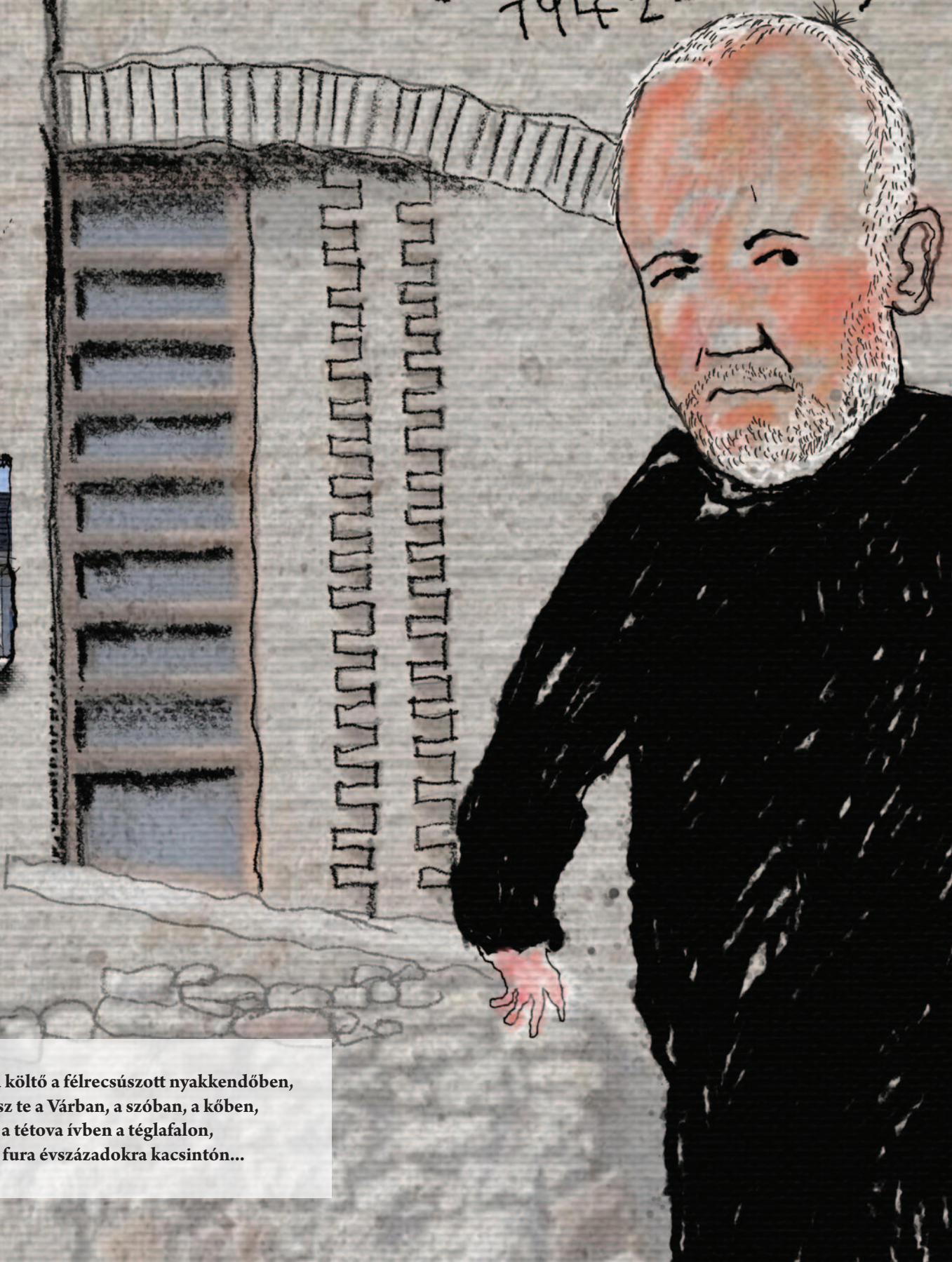
időtlen állnak
az utcaképpen,
ők így folytatják a históriát.

A Farkasdy „Dódi”
az Farkasdy Zoltán,
egy eltűnő korban is: örökké tanár.

Reimholz Péter

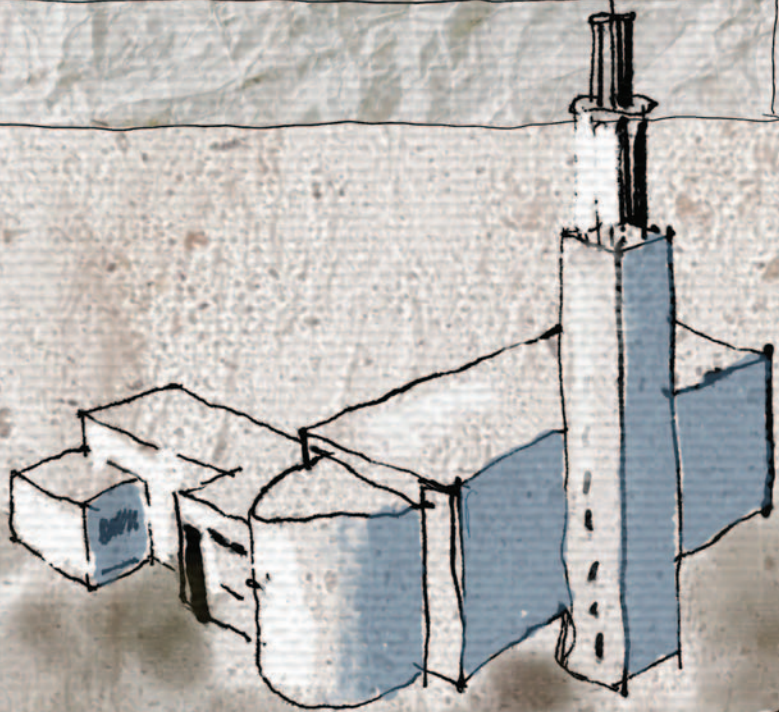
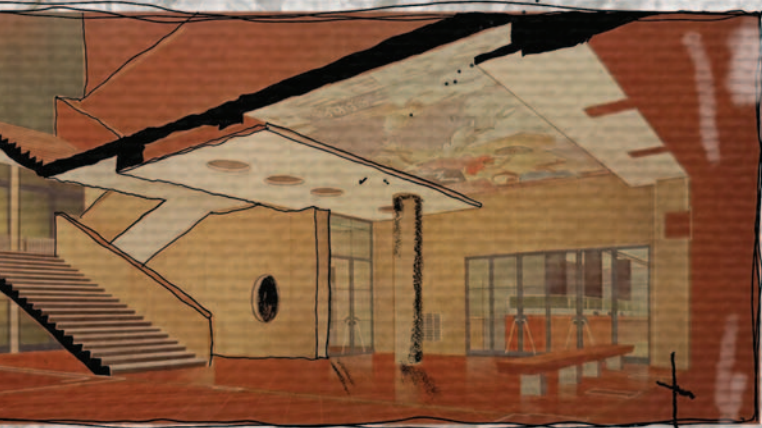
1942 - 2009

Mint az a költő a félrecsúszott nyakkendőben,
binnen élsz te a Várban, a szóban, a kőben,
és abban a tétova ívben a téglafalon,
zaklatott fura évszázadokra kacsintón...

Rimandó Gyula

1903 - 1958

„Szívemnek tetsző házakat rajzol fiatalúr,
hófehérek és tiszták mint a kő – mindegyik bravúr,
a tudás és a hit szikláira épültek,” – mondá az Úr –
„de templom kell ide, anélkül e sor mit sem ér,
végiggondoltam, megérdemli: Legyen öné a Pasaréti tér!”

Rak Károly

1883 - 1947

Távoli kertben, a házsongárdi fenyő magyar árnyékában,
húsen ölelnék az álmok, az Országépítő közelít.
Ujjai közt, szakadó papíron az a rajz, amiről
ezer év óta, újra és újra megépül a Varjúvár.
Ósi kövön emelünk bástyát,
tornyokat és még sok különös, csuda dolgot.

